

MARTIN ŠRAJER / 27. 9. 2022

Ostrava Kamera Oko, krátké filmy českých kameramanů

Mezinárodní filmový festival Ostrava Kamera Oko představí od 28. září do 2. října 2022 přes třicet krátkometrážních a celovečerních snímků. Součástí programu je tradičně krátkometrážní soutěž představující práci začínajících českých kameramanek a kameramanů. Až na jednu výjimku všichni zastupují FAMU.

Onou výjimkou je Lukáš Bistřický z londýnské National Film & Television School. Jeho tvorbu reprezentuje britské dystopické sci-fi *Tři pro dívku, čtyři pro chlapce* (3 For a Girl, 4 For a Boy, r. Jordan Chandler, 2021). Příběh z roku 2080 se odehrává na přelidněné planetě, kde skoro čtvrtinu obyvatelstva tvoří environmentální migranti. Úrodnost půdy je pouze 23 % na akr, dozvídáme se z neveselých úvodních titulků. V tomto zpustlém, neúrodném světě ovládaném podobným strachem a pověrami jako v dobách feudalismu, se snaží přežít mladá Tilda se svou sestrou a matkou. Ostatní pohlížejí na jejich skromnou rajčatovou farmu s nevolí. K půdě totiž přistupují pokrokovým způsobem, který zpátečnické venkovany znejišťuje. Symbolem svobody a naděje na únik, ale také novým zdrojem ohrožení se pro Tildu stává malá straka.

Bistřický k navození atmosféry strachu a bezútěšnosti využívá ztlumených chladných barev a subjektivního snímání, které pomáhá vyjádřit hledisko a emoce nedospělé, vystrašené, často příkrčené a skrývající se hrdinky. Nízko situovaná kamera současně naznačuje přimknutí postav k půdě, představující jejich jedinou záruku obživy a přežití. Cizí muž, který kolem farmy zlověstně krouží, je oproti Tildě a jejím blízkým zabírán v symetricky komponovaných záběrech, podtrhujících jeho nepřirozenost. Do venkovského prostředí nezapadá. Podobně Bistřický využívá barevného kontrastu v mizanscéně. Prostředí dominují chladné odstíny modré. Rajčata pěstovaná na farmě jsou ovšem sytě červená. Stejně tak Tildiny šaty, což zejména v působivé závěrečné scéně pomáhá vytvořit efekt prostorové členitosti.

Pocit ohrožení je určující také pro třiminutový *Under Ground* (2021). Kameramanem i režisérem snímku natočeného na černobílý materiál je Kryštof Čížek. Po peronu pražského metra kráčí mladá žena. Její pozornost upoutá dvojice přízračných postav, zdánlivě pouhých siluet. Žena nastupuje do vagónu a popojíždí o několik stanic dál. Stíny ji ale pronásledují. Napětí je stupňováno nejdříve za pomoci hrdinčiných neklidných hlediskových záběrů a ostrých kontrastů černé (dvě postavy) a bílé (hrdinčin plášť, různé zdroje světla), v závěru také s pomocí sílící hudební stopy. Příběh je sice minimalistický, ale v hororu nebo mysteriózním thrilleru by sekvence vystavená s podobným umem určitě nezapadla.

Černobílou kameru zvolila i Kristina Kůlová, kameramanka a spoluautorka psychologického mikrodramatu *42,5 metru* (r. Kristina Kůlová, Tomáš Jiříčka, 2021). Kůlová je jednou z vícero talentovaných žen za kamerou, které vysokou úroveň své tvorby vyvracejí mýtus, že kamera je pro svou fyzickou náročnost výlučně mužským oborem (viz také Zdena Sýkorová, Jana Hojdová nebo Klára Belicová). Příběh opět začíná v metru. Kamera sleduje těhotnou hrdinku, která vystupuje na Vyšehradu a míří do parku Folimanka. Mimo obraz zní ženin poetický komentář o šumění moře a brouzdání nohou ve vodě. Postupně nám dochází, že promlouvá ke svému nenarozenému dítěti. S jeho ani se svou vlastní budoucností ale nepočítá. Její psychické rozpoložení, částečnou disociaci, odráží kamera, která herečku nejdříve snímá zblízka a v celku, poté se od ní vzdaluje, jako kdyby se dotyčná stávala součástí prostředí, jímž prochází a ztrácela vlastní individualitu. Případně vidíme pouze její odraz v kaluži.

Detail ženina obličej je později, snad v předzvěsti činu, k němuž se rozhodla, zabírán obráceně. Na fragmenty je rozložen i zbytek jejího těla. Nohy kráčejí po dlažbě, ruka hladící zábradlí... Její slova a gesta, fascinace všedními objekty nebo louží na betonu, v sobě mají něco primordiálního, jako kdyby se napojovala na dítě, které v sobě nosí, a znovu se učila vnímat okolní svět. Nerozkoukává se ale proto, že by snad díky těhotenství prozřela a stala se vnímavější. Pouze chce ještě jednou, naposledy, před tím, než definitivně zhasne, než doplave na úplné dno moře, jak říká, všemi smysly zakusit, co ji dřív oslňovalo. Není snadné předat převážně s pomocí obrazů ambivalentní pocit člověka, který je stále fascinován životem, ale přitom už žít nezvládá. Kůlové se to podařilo.

Charakter posledního rozloučení mají ve více ohledech také *Schránky* (2022), které pro Marii-Magdalenu Kochovou nasnímal Ludvík Otevřel. Devítiminutový taneční film je poctou již zesnulému tanečníkovi a choreografovi Janu Minaříkovi, mj. sólistovi Piny Bauschové. Minařík hraje starce dožívajícího v pečovatelském domě. Jeho životní tempo je stejně pomalé jako pohyb kamery, která za ním kráčí dlouhou chodbou. Když uvízne ve výtahu, něco se v něm probouzí. Zřejmě vzpomínky. Hudba zesiluje, stává se živější. Stříhy jsou častější, kamera, svižně střídající pohledy s nadhledy, dynamičtější. Malý uzavřený prostor se stává pódium odpovídajícím mužovým fyzickým možnostem. Dostává příležitost předvést nejspíš naposledy, a navzdory omezením své tělesné schránky i schránky, ve které je dočasně uvězněn, sólové vystoupení a vměstnat do omezeného času a prostoru všechn život, který v něm ještě zbyl.

Nejlepší film z představené čtveřice vybere na dálku porota tvořená kameramany Jakobem Ihrem, Federicem Cescou a Paulem Guilhaudem. Kompletní program festivalu najdete na jeho [webových stránkách](#).